

Rozwijanie aktywności poznawczej i twórczej dziecka

Wiek przedszkolny jest magicznym momentem w rozwoju każdego dziecka. Dziecko w tym wieku charakteryzuje się olbrzymią ciekawością, stąd możemy spotkać się ze stwierdzeniem, iż wiek przedszkolny to wiek pytań. Zaczniemy jednak od początku – czym tak naprawdę jest aktywność poznawcza i twórcza dziecka? Samo pojęcie aktywności przywołał wybitny pedagog Wincenty Okoń zaznaczając, że *aktywność to właściwość indywidualna jednostki – w naszym przypadku dziecka – polegająca na większej niż u innych częstości i intensywności jakiegoś rodzaju działań*. Aktywność poznawcza jest więc procesem zawierającym w sobie myślenie, mówienie, zapamiętywanie a także procesy związane z percepcją (czyli spostrzeganiem).

Aktywność poznawcza wiąże się ściśle z aktywnością twórczą dziecka. Twórczość sama w sobie zwłaszcza w wieku przedszkolnym oparta jest właśnie na spontanicznej aktywności dziecka, która przejawia się w zabawie, w pracach twórczości plastycznych. Wspomniana twórczość plastyczna dziecka sprawia, że możemy poznać naszego wychowanka – poznajemy nie tylko jego zainteresowania, poziom rozwoju, ale przede wszystkim poznajemy emocje dziecka. Postawa twórcza dziecka jest zależna od warunków, jakimi są - po pierwsze motywacja wewnętrzna dziecka, czy chce ono w danym momencie wzbudzić w sobie twórcze myślenie, po drugie szeroko rozumiana wolność dziecka oraz po trzecie możliwość porozumienia się z najbliższym otoczeniem. Dziecko jest istotą wolną, więc musi chcieć coś stworzyć od siebie i tylko i wyłącznie dla własnej przyjemności. I tu w tym momencie potrzebna jest nasza pomoc – pomoc rodziców i nauczycieli, by na drodze procesu twórczego zagwarantować dziecku poczucie bezpieczeństwa, otwartość i akceptację dziecka i jego wytworów twórczych.

Bardzo często zdarza się, że naturalna potrzeba aktywności zarówno poznawczej jak i twórczej dziecka jest hamowana, hamowana przez otoczenie dziecka. Często słyszymy bądź wypowiadamy słowa typu „Nie dotykaj, bo się pobrudzisz”, „Nie ruszaj, bo zepsujesz”, „To jest do wyrzucenia, a nie do zabawy” – jesteśmy w stanie przytoczyć wiele więcej takich stwierdzeń, które w sposób naturalny blokują rozwój samodzielności dziecka. Zawsze jednak musimy myśleć o dziecku zarówno o jego bezpieczeństwie, jak i o jego rozwoju. Myśleć o tym, by dać mu swobodę twórczą w zabawie, która przyczyni się do twórczego podejścia

wobec nadchodzących problemów i ich rozwiązywaniu. Dziecko nie posiada żadnych ograniczeń, pewnych schematów działania dzięki czemu potrafi z dwóch krzeseł raz stworzyć zaczarowanego konia, a innym razem zamek księżniczki. Dlatego też dziecko powinno pracować samodzielnie bez nadmiernej pomocy ze strony rodziców. Rodzice mają czuwać, a nie wyręczać czy narzucać własne pomysły. Ważne jest więc tu atmosfera jaką dziecko odczuwa w rodzinie – powinno być współuczestnikiem podejmowanych decyzji, relacje powinny opierać się na szacunku, akceptacji i pełnej swobodzie wyobraźni dziecka, ponieważ to właśnie wyobraźnia działa pobudzająco na dziecko i jego twórczość.

Pamiętajmy, iż dziecko chętnie słucha bajek, opowiadań, audycji radiowych i telewizyjnych przeznaczonych dla niego, dla jego wieku rozwojowego. Wszelka ruchliwość, dociekliwość, postawa wnikliwego badania otoczenia, dobry kontakt słowny oraz opanowanie mowy komunikatywnej sprzyjają rozwojowi wyższej formy myślenia, a mianowicie myślenia konkretno – wyobrażeniowego. Każde dziecko posiada pewien potencjał twórczy, i to od poziomu naszego zaangażowania zależy poziom rozwoju twórczego dziecka. Rozwój i kształtowanie twórczości, twórczego myślenia jest jednym z zadań zarówno edukacji jak i przede wszystkim wychowania. Aby kształtować umiejętności twórcze należy stawiać dziecku pewne zadania, stwarzać odpowiednie sytuacje twórcze oraz zapewnić warunki emocjonalne i materialne w jego wychowaniu.

Przykładowe propozycje domowych zabaw twórczych :

❖ *Snuj się, snuj bajeczko*

Rodzic wprowadza nastrój i zaczyna opowiadać wymyśloną bajkę np. *dawno, dawno temu, za lasem w maleńkiej chatce mieszkała dziewczynka...* Następnie dziecko opowiada dalej dodając jedno swoje zdanie na zmianę z rodzicem. Na zakończenie dziecko i rodzic podejmują próbę odtworzenia całej bajki. Mogą odegrać ją w formie dramy lub pantomimy.

❖ *Skarbnica*

Zabawa polega na wymienianiu słów według określonych wymogów treściowych. Dziecko wymienia rzeczy – obiekty np. tylko białe (śnieg, mąka, cukier itp.). Następnie rodzic dodaje kolejne kryterium: wymień rzeczy lub obiekty białe i miękkie.

❖ *100 określeń*

Dziecko próbuje definiować znane przedmioty codziennego użytku – *Jak myślisz, jak*

moglibyśmy nazwać stół? W odpowiedzi jedna z cech powinna być wyabstrahowana np. stół to olbrzym na szczudłach, to wielka deska na 4 nogach, to kolega ławy itp.

❖ ***Pracowite kredki***

Rodzic prosi dziecko: Przed tobą leżą pracowite kredki. Pozwól, żeby każda narysowała coś na twojej kartce. Każda chce narysować coś ładnego i co innego. Skończysz, kiedy wszystkie kredki popracują na twoim obrazku.

Opracowała K. Kalinowska